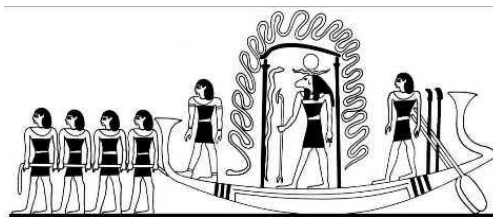


MEHEN Nieuws (13)

23 augustus 2012



MEHEN, Studiecentrum voor het oude Egypte

Beste donateurs en liefhebbers van Egypte,

Hopelijk heeft u van een goede zomer(vakantie) genoten. Het komend najaar biedt Mehen weer een interessant egyptologisch programma aan, onder andere met vier lezingen en een reis van 15 dagen naar Luxor met als thema de particuliere graven in Thebe-West.

Mehendag 30 juni 2012

Net voor de zomer was er op zaterdag 30 juni in het Rijksmuseum van Oudheden te Leiden de jaarlijkse Mehendag. Naast de boeiende lezingen van prof. dr. O.E. Kaper (Toetoe, Meester der demonen) en Jan Koek (De hyena in het oude Egypte) was er het voor Mehen belangrijke nieuws dat Mehen over een eigen ruimte (Studiecentrum) zal gaan beschikken: Den Haag, Prins Hendrikstraat 14. Hier zullen in de nabije toekomst een aantal lezingen, cursussen en andere bijeenkomsten worden gegeven. Ook zal in het Studiecentrum de Mehenbibliotheek worden gevestigd en zullen boeken ter verkoop worden aangeboden. Bij voldoende belangstelling zal het Studiecentrum regelmatig open zijn om bezoekers te ontvangen. Data zullen van te voren bekend worden gemaakt.



Prins Hendrikstraat 14 (begane grond) te Den Haag, binnenkort het Mehen, Studiecentrum voor het oude Egypte (foto Jan Koek)

De Mehendag was druk bezocht, ongeveer de helft van de 120 donateurs was aanwezig. De boekenmarkt bracht € 175,-- op, hetgeen uiteraard voor een egyptologisch doel bestemd zal

worden. Sinds de heroprlichting van Mehen op 1 juli 2010 heeft Mehen de volgende donaties kunnen doen:

- € 150,-- aan Griffith Institute te Oxford
- € 250,-- aan opgraving Kerma (Ch. Bonnet)
- € 150,-- moet nog door Chr. Greco een bestemming aan worden gegeven
- € 1.250,-- aan het Dachla Oasis Project
- € 1.500,-- Mehen-scriptieprijs in 2011

Dit jaar zal er minimaal een donatie van € 1.000,-- kunnen worden gedaan, indien u suggesties heeft kunt u dit aan Mehen doorgeven. In 2013 zal de 2^e Mehen-scriptieprijs worden uitgereikt.



Een aandachtig gehoor bij een van de lezingen op de Mehendag (foto Huib van Verseveld)

Duits egyptologencongres te Berlijn

Van 13 tot 15 juli 2012 was de “44. Ständige Ägyptologenkonferenz” met als thema Keerpunten. De feestrede werd gehouden door mevrouw Faiza Haikal, professor egyptologie aan de Amerikaanse Universiteit te Cairo. Zij had als onderwerp de revolutie van 2011 in Egypte en de val van president Moebarak, daarnaast liet zij zien dat veel protestuitingen teruggrepen op symbolen uit het oude Egypte.



Een blik in de ruime conferentiezaal van de Humboldt Universiteit in Berlijn (foto Jan Koek)

Van de tien andere lezingen die werden gehouden noemen wij er enkele. Christiana Köhler van de Universiteit Wenen beschouwde de rol die de stad Memphis heeft gehad in de vereniging van de Beide Landen. Deze stad was al ca. 150 jaar voor het begin van de 1^e dynastie dicht bevolkt en vervulde al een centrumrol voor de politieke eenheid van het land. Joachim Quack (Universiteit Heidelberg) belichtte de rol van Isis en Osiris in de Late Tijd aan de hand van de nog (grotendeels) ongepubliceerde papyri Heidelberg D736 verso, Tebtynis Tait 14, Carlsberg 652 verso en Hamburg 33 verso (teksten over Isis) en papyri BM 10848, Carlsberg 643, Carlsberg 418 recto (teksten over Osiris).

Maren Schentuleit (Universiteit Heidelberg) toonde aan de hand van de god Herisjef aan dat Egyptische goden vaak aan verandering onderhevig zijn. Goden zijn chronologisch, geografisch en binnen een sociale context specifiek, in andere omstandigheden en tijden kan de godheid een ander karakter hebben. Zo was Herisjef tijdens de 9^e en de 10^e dynastie een koningsgod, daarna was Herisjef geen koningsgod meer, maar weer een lokale god.

Susanne Bickel van de Universiteit Basel nam ons mee naar het Dal der Koningen, waar zij in januari 2012 graf KV 64 heeft ontdekt in het zijdal van Djehoetemes III. In dit zijdal bevinden zich nog meer graven van niet-koninklijke personen, zoals KV 26, KV 59, KV 37 en KV 32. Laatstgenoemd graf was bestemd voor koningin Tija, vrouw van Amonhotep II.



De tuin van het Deutsches Archeologisches Institut in Berlijn (foto Jan Koek)

KV 64 bevat de onbeschadigde begrafenis van Nehemesbastet, een vrouw uit de 22^e dynastie, maar was oorspronkelijk bedoeld voor een persoon uit de omgeving van het hof uit de 18^e dynastie.

Via een schacht van 3,5 m diep kwam men in de sarcofaagkamer van 4 m bij 2,5 m. Hierin stond een mummiekist met een zwarte ondergrond met gele beschildering en een houten stèle. De naam van de eigenares stond op de achterkant van deze stèle: Nehemesbastet, zangeres van Amon.

Onder de sarcofaagkamer werden resten van een oudere begrafenis gevonden, o.a. een kraal, en twee kanopendeksels, mogelijk uit de tijd van Amonhotep III.

Dr. Bickel vermeldt dat tijdens de 18^e dynastie het Dal der Koningen ook gebruikt werd voor de bijzetting van personen uit de sociale omgeving van de farao. Tijdens de 19^e en de 20^e dynastie was het Dal der Koningen exclusief bestemd voor de bijzetting van de farao. Vanaf Osorkon II uit de 22^e dynastie werd het Dal der Koningen benut als privé-necropolis.

De Egyptische collectie van het Medelhavsmuseet te Stockholm

Dit museum in het centrum van Stockholm bevat de belangrijkste collectie voorwerpen in Zweden uit het gehele Middellandsezegebied en het Nabije Oosten. Het museum is gehuisvest in een als bank gebouwd pand uit 1905 met een neo-klassiek interieur. Het Bagdadcafé in het museum geeft een mooi uitzicht op o.a. het koninklijk paleis. Het museum is in 1954 ontstaan toen het Egyptische Museum en de collectie uit Cyprus werd samengevoegd. Het Egyptische museum was in 1928 opgericht met voorwerpen die gedurende de 18^e, 19^e en de 20^e eeuw waren verzameld. De Cypriotische collectie, de grootste buiten Cyprus, is het resultaat van de Zweedse opgravingen in de twintiger en dertiger jaren van de 20^e eeuw. Verder bevat de museumcollectie Griekse en Romeinse oudheden en tevens keramiek uit Shah Tepe (Iran), bronzen uit Loeristan en Islamitische kunst.



Predynastiek palet met afbeelding van een nijlpaardjacht (rechts) (foto Jan Koek)

De collectie is zeer gevarieerd van de Predynastieke Tijd tot en met de Grieks-Romeinse Tijd. Uit de Predynastieke Tijd is er een palet met een van de eerste afbeeldingen van een nijlpaardjacht (zie foto) en een aantal vazen en beeldjes. Het Oude Rijk is vertegenwoordigd met een paar beelden, fragmenten met reliëfs en twee schijndeuren. Ook is er een spelbord met 12 velden en een aantal pionnen; een voorloper van het senetspel? Van het Middenrijk zijn er beelden en reliëfs, alsmede een mummiekist, houten modellen en een bijzondere stèle van



Overzicht met mummiekisten (foto Jan Koek)

Wah-ka. Het Nieuwe Rijk is ruim aanwezig, o.a. met ostraka, reliëfs (o.a. uit de Amarnaperiode), beelden, kanopenvazen en keramiek. Er zijn veel mummiekisten uit de Late Tijd, alsmede mummies van dieren (met o.a. een kistje voor een ichneumon), de altijd aanwezige oesjabtj's en -kistjes, alsmede Ptah-Sokar-Osirisbeelden. Uit de Grieks-Romeinse Tijd zijn er o.a. fraaie Fajoemportretten en mummie maskers, alsmede een mooi beeld van een hond.

Hieronder een kalkstenen ostrakon van 8,6 bij 9,6 cm met een balspelende muis. Het beeldoppervlak is nauwelijks beschadigd, de tekening is aangebracht met rode en zwarte inkt. De muis is zwart weergegeven met een rode onderlijn en draagt een geplisseerde rok die met rode inkt is aangebracht. De muis speelt met twee rode ballen die een zwarte contour hebben. Voor de muis staat een kastje op poten. Er zijn geen parallellen voor deze balspelende muis, afbeeldingen van balspelen zijn trouwens zeldzaam.



(foto Jan Koek)

Lezingen Mehen

woensdag 12 september 2012

dr. Hans Albers: Het goud van de farao's

dinsdag 23 oktober 2012

drs. Diana de Wild: Egypte en Griekenland in de Bronstijd

Aanvang 14.00 uur, het RMO te Leiden in de Nehalenniazaal.

De toegangsprijs bedraagt € 12,50; voor donateurs € 10,--. De prijs is exclusief de toegang tot het museum.

vrijdag 16 november 2012

dr. B. Haring: Een Oudegyptisch merktekensysteem

vrijdag 21 december 2012

Jan Koek: Moet, Meesteres van Asjeroe

Aanvang 19.30 uur, Mehen Studiecentrum, Prins Hendrikstraat 14, Den Haag.

De toegangsprijs bedraagt € 12,50; voor donateurs € 10,--; inclusief een kopje thee of koffie.

Nieuwe tentoonstellingen (Ingrid van Sprakelaar)

AUSTRALIË

- * Brisbane, Queensland Museum: Mummy, Secrets of the Tomb, verlengd t/m 21-10-2012
- * Melbourne, Nat. Gallery of Victoria: Napoleon: Revolution to Empire, t/m 7-10-12

BELGIË

- * Brussel, KMG, Eeuwenoud Cyprus. Wisselwerking van culturen. Van 27-10-12 t/m 17-2-13
- * Morlanwelz, Musée Royal de Mariemont: Du Nil à Alexandrie: Histoire d'eau. Van april 2013 - september 2013

DUITSLAND

- * Bonn, Description de l'Égypte. Politik, Wissenschaft, Kunst und Ägypten um 1800. Nu t/m onbekend.
- * Hildesheim, R & P Museum: Egypt's Mysterious Book of the Faiyum, 2014
- * Mannheim, Reiss Engelhorn Museen: Egypt's Mysterious Book of the Faiyum, 2014
- * Naumburg, Stadtmuseum Hohe Lilie: Von Naumburg bis zum Blauen Nil (Karl Richard Lepsius). Van 15-9-12 t/m 25-11-12:
- * Freiburg im Breisgau, In menschlicher Gestalt. Verborgene Schätze der Ethnologischen Sammlung, van 29-6-12 t/m 24-2-13
- * Moritzburg (bij Dresden), Ein König auf Reisen, t/m 31-10-12
- * Speyer, Historisches Museum der Pfalz: Ägyptens Schätze entdecken. Meisterwerke aus dem Ägyptischen Museum Turin. Verlengd tot 14-10-12

EGYPTE

- * Alexandrië, Bibliotheek: De invloed van Champollion op de archeologie en de ervaringen op de oevers van het Nijldal. Van 17 t/m 31-10-12
- * Luxor, Luxormuseum: Het graf van Djehoeti, permanente opstelling.

FRANKRIJK

- * Belfort, t/m 24-9-12: Van het Dal der Koningen tot Arabia Felix: Bartholdi in Egypte en Jemen (1855-1856))
- * Parijs, Louvre: L'offrande éternelle au temps des égyptiens: une question de survie, Permanent [stond eerder in Tokyo]
- * Parijs, Marinemuseum: Phares (vuurtorens), t/m 4-11-12
- * Pont-Audemer, Musée Alfred Canel: Description de l'Égypte, t/m 16-9-12.
- * Rouen, Musée Départemental des Antiquités: heropening Egyptische zaal, vanaf juli 2012



Predynastieke schaal uit de collectie in Rouen, Musée Départemental des Antiquités (foto internet)

GROOT-BRITTANNIË

- * Birmingham, Connections: Communication in Ancient Egypt, t/m onbekend (alleen op afspraak)
- * Londen, Petrie Museum: Fit Bodies: Statues, Athletes and Power. Van 1 juni - 30 september 2012
- * Londen, Wellcome Trust: Superhuman, van 19-7-12 t/m 16-10-12
- * Highclere Castle (Newbury), The Egyptian Exhibition, van 1 juli t/m 13 september 2012
- * Shetlandeilanden, kat uit het British Museum, van 1 september 2012 t/m onbekend

ISRAEL

- * Jerusalem, Bible Lands Museum: Pure Gold. Van 6 juni 2012 - 29 april 2013

ITALIË

- * Venetië: Il Tempio di Osiride svelato - L'Antico Egitto nell'Osireion di Abydos. Is verlengd van 21 september tot 21 oktober 2012.

JAPAN

- * Tokyo, Mori Art Museum: Journey through the afterlife: ancient Egyptian Book of the Dead (uit het Brits Museum), van 7-7-12 t/m 17-9-12
- * Fukuoka, Fukuoka Art Museum: Journey through the afterlife: ancient Egyptian Book of the Dead (uit het Brits Museum), van 6-10-12 t/m 25-11-12

NEDERLAND

- * Leiden, RMO: Kleuren van de oase, van 21 juni 2012 t/m 1 november 2012



Het dorp Basjendi in de Dachla oase (foto Jan Koek)

- * Leiden, RMO: Het Egypte van Hollywood. 12 oktober 2012 t/m 17 maart 2013.
- * Leiden, RMO: Het Egypte van Hollywood KIDS, van 13-10-2012 t/m zomer 2013
- * Leiden, RMO: Couperus en de oudheid, van 7-3-2013 t/m 25-8-2013
- * Leiden, RMO: Mummiekisten (voorlopige titel), 2013

OOSTENRIJK

- * Salzburg, Residenzgalerie: Einmal Unterwelt und zurück. Die Erfindung des Jenseits, van 21-7-12 t/m 4-11-12
- * Wenen, Gewebte Geschichte. Stoffe und Papyri aus dem spätantiken Ägypten. T/m 13-1-13.

POLEN

* Swidnica, Museum of Commerce: De Poolse opgravingen in Sakkara, t/m 30-9-12

SPANJE

* Barcelona, data onbekend: Dieren, mannen en goden. Het bestiarium in het faraonisch Egypte
* Madrid, data onbekend: Dieren, mannen en goden. Het bestiarium in het faraonisch Egypte

VERENIGDE STATEN

* Ann Arbor, Conserving Antiquity, van 2-12-2012 t/m 10-2-2013
* Baltimore, Egypt's Mysterious Book of the Faiyum, van 13 oktober 2013 t/m 5 januari 2014
* Chicago, The Oriental Institute: Birds in Ancient Egypt, van 15 oktober 2012 t/m 23 juli 2013
* Philadelphia, Inside the Artifact Lab: Conserving Egyptian Mummies, vanaf 30 september 2012
* Santa Ana, Discovery Science Center: 12-10-12 t/m 21-4-13: Indiana Jones and the Adventure of Archeology
* Tacoma, Washington State Historical Museum: Mason and the Mummy, verlengd tot 2 juni 2013
* Washington, Smithsonian Institute: African Cosmos: Stellar Arts, t/m 9-12-12,

ZWITSERLAND

* Sankt Gallen, Historisches und Völkerkunde Museum: de egyptische collectie uit Burgdorf zou tot medio 2012 in Sankt Gallen blijven, maar dit wordt nu t/m 2015, inclusief de gerestaureerde bronzen beeldjes die deze zomer in Burgdorf stonden.

De tempel van Montjoehotep III op de Thotberg

De tempel staat op een uit losse stenen bestaand kunstmatig plateau, deze stenen zouden stuk geslagen restanten zijn van de vorige stenen tempel. Onder de tichelstenen tempel van Sanchkara Montjoehotep (III) (11^e dynastie) bleek namelijk een oudere stenen tempel te liggen, waarschijnlijk uit de 1^e of 2^e dynastie. Deze stenen tempel had muren van 8 tot 10 m. hoog, maar de muren waren door een aardbeving omgevallen. De tempel was verborgen onder het stenen terras dat gemiddeld 5 m hoog is. De bouwers van de tempel uit het MR hebben de tichelstenen muren op dit stenen terras gebouwd. Het terras verbergt dus de oude tempel en is voor een groot deel van stukken steen van deze tempel gebouwd. Dit kunstmatige terras zou volgens de Hongaars opgraver G. Vörös een goede fundering voor de nieuwe tichelstenen tempel zijn.



Tempel vanuit het noord-oosten, op de voorgrond het terras en de pyloon (foto Jan Koek)

De plattegrond van de oude tempel lijkt veel op die van de nieuwe tempel:
een pyloon met ommuring en een heiligdom met een beeldenkapel, i.p.v. drie in de nieuwe

tempel. Het grootste verschil is de oriëntering van de as van de tempel. De tichelstenen tempel is ruim 2 graden meer gericht naar het noorden, dan de stenen tempel, die iets meer naar het oosten lag. Volgens metingen zou de tichelstenen tempel op een lijn liggen met de heliakische opkomst van de ster Sirius, die in Thebe rond half juli plaats vond. Rond 3000 v. Chr. zou ditzelfde fenomeen 2 graden en 17 minuten meer naar het zuiden gelegen hebben. Indien dit juist is zouden de architecten uit het Middenrijk de as van de tempel geheroriënteerd hebben. De tempel werd mogelijk gezien als een symbolisch nest van of voor de valkengod Horus, aan wie de tempel was gewijd. De tempel ligt 400 m. boven het niveau van de Nijl. Volgens Arnold zou de tempel zijn gewijd aan Montjoe-Ra.



De tempel vanuit het zuid-westen (op de voorgrond de restanten van de ommuring, daarna het heiligdom en vervolgens de achterkant van de pyloon) (foto Jan Koek)

Een hellende opgang leidt tot de pyloon. Indien de toegang inderdaad een pyloon is, betekent dit dat dit de oudst bewaarde pyloon is (volgens mij is het echter geen pyloon, maar een deel van de doorlopende ommuring). Achter de pyloon bevindt zich een open hof met een vrijstaand heiligdom van 8 bij 10 m met drie nissen. Verder zijn er geen andere architectonische elementen gevonden. De nissen waren met kalksteen bekleed, van de decoratie is niets te zeggen. De reliëfs op de kalkstenen zijn zeer grondig kapot geslagen. Gevonden zijn brokstukken van een deurlijst, een bovendorpel en resten van een stèle. Onder de vier hoeken van de tempel bevonden zich funderingsdepots met rijke giften.

De tempel van Sanchkara Montjoehotep (III) werd al een tiental jaren na de bouw verlaten en werd niet meer gebruikt, totdat in de 4^e en de 5^e eeuw Koptische monniken zich in de tempel vestigden.

Lezingen Huis van Horus

woensdag 19 september 2012

dr. André Veldmeijer: Strijdwagens in het oude Egypte

donderdag 11 oktober 2012

dr. Stan Hendrickx: Rotskunst en vroeg-dynastische iconografie te Nag el Hamdulab

Aanvang 19.30 uur, het Lipsiusgebouw van de Universiteit te Leiden

De toegangsprijs bedraagt € 10,--; voor donateurs € 5,--.

Interessante websites

www.tawy.nl

<http://www.egyptological.com/2012/08/brilliant-blue-a-practical-investigation-of-the-production-of-ancient-egyptian-faience-10203>

<http://www.egyptologyforum.org/EEFSeries.html>

<http://dlib.etc.ucla.edu/projects/Karnak/>

www.egyptologie.nl

www.osirisnet.net



Voor de boekenmarkt op de Mehendag was weer veel belangstelling (foto Huib van Verseveld)

Voor meer informatie zie www.mehen.nl of mail naar mehen@hetnet.nl of bel nr. 0318 – 471689.
Voor alle betalingen: rekeningnummer 67.19.36.387 t.n.v. B.J. Koek-Overvest e/o J.G. Koek te Elst.

Wij hopen u binnenkort bij één van onze activiteiten te ontmoeten en wij wensen u een interessant egyptologisch najaar toe!

Met vriendelijke groeten,
namens “Mehen”

Bep en Jan Koek